

## Vilniaus garsai ir konkrečioji muzika

**Klausimai diskusijai:** *Kokia yra Vilniaus garso paletė? Ar miestas turi savo unikalią muziką? Jei taip, kokie konkretūs garsai ją atspindi?*

**Įvadas į konkrečiąją muziką:** Konkrečioji muzika (musique concrète) – tai akademinės elektroninės muzikos kryptis, kurioje vietoje tradicinės melodijos naudojami iš anksto įrašyti ir dažnai redaguoti aplinkos garsai. Šios muzikos atsiradimą nulėmė garso įrašymo technologijų pažanga.

Šio stiliaus pradininku laikomas prancūzų inžinierius ir kompozitorius Pierre'as Schaeffer'as, kuris 1942 m. įkūrė „Studio d'Essai“ studiją. Joje 1948 m. buvo sukurti pirmieji konkrečiosios muzikos kūriniai – trys etiudai, kuriuose naudoti netikėti garso šaltiniai:

- „*Turniketų etiudas*“ – garsai iš ksilofono, varpelių ir žaislinių mašinėlių,
- „*Puodų etiudas*“,
- „*Geležinkelio etiudas*“, kuriame girdėti traukinių, lokomotyvų, sirenų garsai, įrašyti Paryžiaus geležinkelio stotyse.

Šie kūriniai pirmą kartą buvo viešai pristatyti 1948 m. spalio 15 d. Paryžiaus radijo koncerte „Triukšmų koncertas“.

P. Schaeffer'as konkretų garsą apibrėžė kaip „fiksiuotą garsą“ – ne užrašytą natomis, o užfiksuotą įrašė. Konkrečioji muzika egzistuoja kaip girdima medžiaga, nepriklausanti nuo savo pirminio šaltinio – tai gali būti bet kokie garsai: aplinkos, buities, gamtos, instrumentų ar elektroniniai. Kaip vėliau sakyta, „konkrečioji muzika – tai ne triukšmų muzika, o muzika, kuri naudoja visus mums prieinamus garsus, visus gyvenimo garsus. Jie, kaip nuotraukos ar filmai, perteikia prasmę ir reikšmę.“

Šios muzikos rezultatas – fonograma, o jos „atlikimas“ – viešas įrašo perklausymas.

Žymiausi musique concrète kūrėjai: Pierre Henry; John Cage; Iannis Xenakis; Edgar Varèse; Luciano Berio.

Verta paklaustyti:

Pierre Schaeffer *Etudes de bruits*: <https://youtu.be/CTf0yE15zzI?si=uAQgkXi8NSIHeu40>

Iannis Xenakis *Bohor*: <https://youtu.be/DODVNHukY0I?si=3L0Tw8HfrzE8pJoE>

Edgar Varese *Poeme electronique*: <https://youtu.be/zEvS0EthYbU?si=-oYu-U5Vs04YVkwz>

Garso rinkimas mieste:

Mokiniai vaikšto po Vilnių ir fiksuoja skirtingus garsus. Jie gali įrašyti:

- Gatvės muzikantų melodijas (pvz. Pilies gatvėje, Katedros aikštėje).
- Bažnyčių varpų skambėjimą (pvz. Katedros varpai).
- Turgaviečių ir kavinių garsus (pvz. Halės turgaus šurmulį).
- Eismo garsus (pvz. Gedimino prospekto sankryžose).
- Gamtos garsus (pvz. Bernardinų sodo paukščių čiulbesį, upės čiurlenimą).

Papildoma užduotis: ieškoti įdomių ritmiškų ar melodingų garsų (pvz. autobuso stabdžiai, žmonių pokalbių fragmentai, fontanų čiurlenimas).

Mokiniams galima išdalinti šias lenteles, kad būtų patogų fiksuoti, kuriuos garsus jau įrašė:

|                               |  |
|-------------------------------|--|
| Gatvės muzikantai             |  |
| Bažnyčių varpai               |  |
| Turgaviečių ir kavinių garsai |  |
| Eismo garsai                  |  |
| Gamtos garsai                 |  |
| Kita:                         |  |
|                               |  |
|                               |  |
|                               |  |

**Kūryba.** Ši pamokos dalis vyksta mokykloje, naudojantis kompiuteriais. Iš turimų garso įrašų reikia sumontuoti iki 2 min. trunkantį konkrečiosios muzikos pavyzdį.

Mokiniams siūloma pasinaudoti šiomis programomis, kad apkarpytų, sudėtų ir modifikuotų garso įrašus.

Apkirpti: <https://audiotrimmer.com>

Pakeisti greitį ir aukštį: <https://vocalremover.org/pitch>

Sujungti įrašus į vieną ištisą garso takelį: <https://clideo.com/merge-audio>

Apkirpti, keisti greitį ir aukštį, sujungti, miksuoti įrašus, pridėti jiems efektų: <https://www.audacityteam.org> ir <https://garageband.en.softonic.com/mac>

Savo įrašuose mokiniai gali:

- Sujungti skirtingų miesto vietų garsus į vieną bendrą kompoziciją.

- Supriešinti natūralius ir nenatūralius garsus.
- Atkurti miesto šurmulį ir jį suderinti gatvės muzikos garsų įrašais.
- Pridėti savo balsų įrašus, grojimą instrumentu ar net repavimą apie Vilnių.

Refleksijos klausimai:

- Kas šioje pamokoje buvo netikėta?
- Ar pavyko atspindėti Vilniaus atmosferą?
- Kaip dar galėtum pajvairinti savo muzikos pavyzdį?